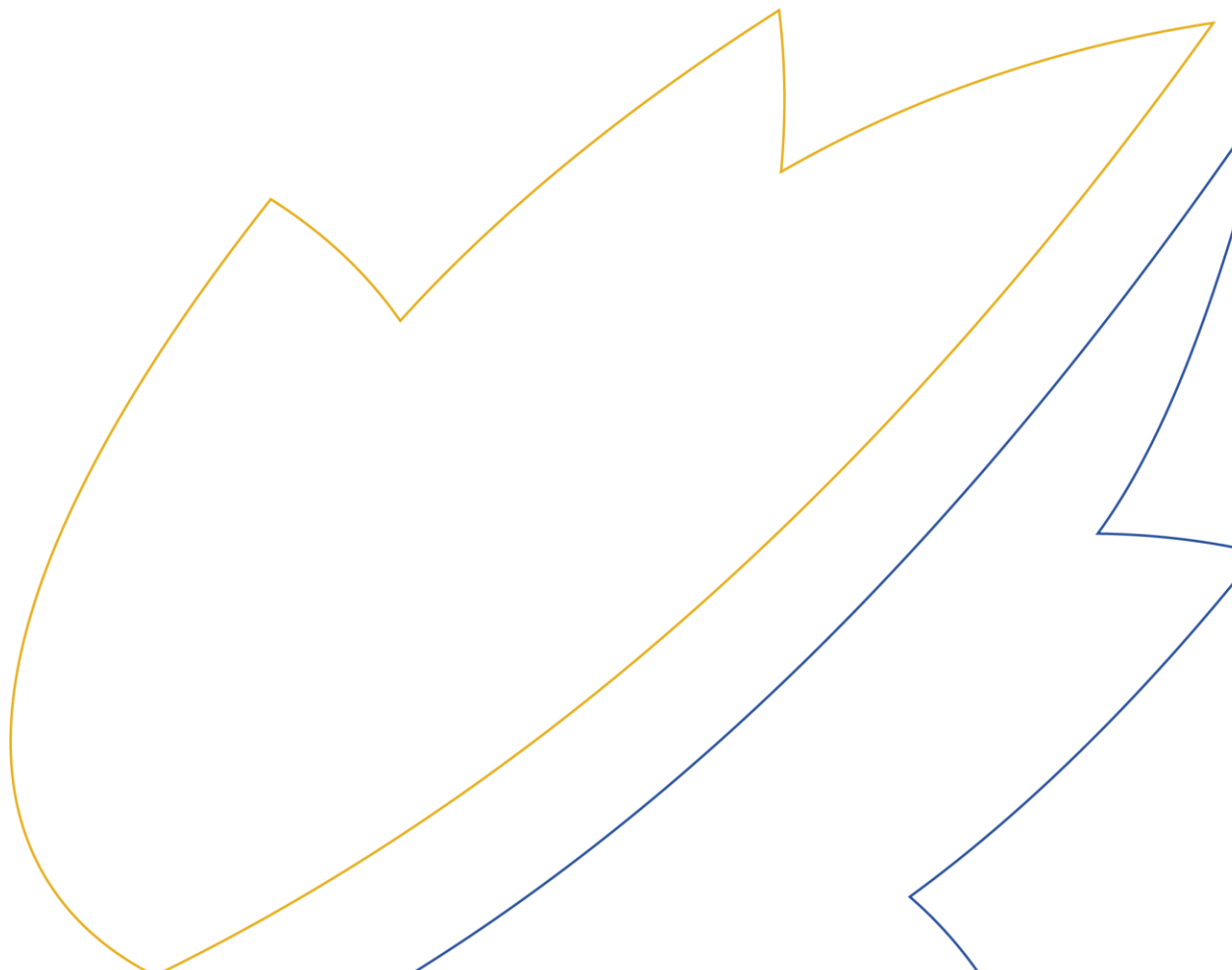

Loimaan kaupungin päihdepoliittinen ohjelma 2021-2024

Kaupunginhallitus xx.xx.2021

Kaupunginvaltuusto xx.xx.2021

Sisällys

1. JOHDANTO.....	3
2. PÄIHDEPOLIITTISEN OHJELMAN TAVOITTEET.....	3
3. LAINSÄÄDÄNTÖ.....	4
4. KESKEISET KÄSITTEET.....	4
5. TILASTOTIETOA PÄIHTEISTÄ LOIMAALLA.....	9
6. NYKYISEN PALVELUJÄRJESTELMÄN KUVAUS.....	9
Sosiaalitoimi päihdetyön toimijana.....	9
Terveystoimi.....	11
Sivistyspalvelut.....	12
7. SEURANTA.....	16
LÄHTEET:.....	17

1. JOHDANTO

Loimaan kaupungin päihdepoliittinen ohjelma vuosille 2021–2024 on laadittu yhteistyössä eri viranomaisten, yhdistysten ja muiden toimijoiden kanssa. Se on laadittu voimassa olevien valtakunnallisten ja paikallisten päihdetyön strategisten asiakirjojen linjausten edistämiseksi käytännön päihdetyössä. Ohjelman keskeisimpänä sisältönä ovat eri toimijoiden toteuttamat ehkäisevät ja korjaavat toimenpiteet käytännön päihdetyössä.

Tärkeää on näiden palvelujen painopisteen siirtäminen korjaavista palveluista ehkäiseviin palveluihin ja terveyden edistämiseen. Tavoitteena on tiivistää eri toimijoiden yhteistyötä päihdetyön kentällä, sekä sopia toimintakäytännöistä ja uusista toimintamalleista.

Päihteillä tarkoitetaan kaikkia haitallisia riippuvuutta aiheuttavia aineita kuten tupakkaa, alkoholia, huumeita, liuotainaineita ja korvikkeita. Myös päihtymistarkoitukseen käytetyt lääkeaineet luetaan päihteisiin. Päihdeongelmilla tarkoitetaan päihteiden käytöstä aiheutuvia eriasteisia terveydellisiä ja sosiaalisia riskejä ja haittoja, jotka kohdistuvat päihteidenkäyttäjään ja mahdollisesti hänen läheisiinsä ja toimintaympäristöönsä. Päihdetyöllä pyritään ehkäisemään ja korjaamaan päihteiden käytöstä johtuvia riskejä ja haittoja. Siihen kuuluu myös väestön elinolosuhteiden kehittäminen ja vaikuttaminen päihteiden saatavuuteen ja kysyntään.

Loimaan päihdepoliittinen ohjelma jalkautetaan vuoden 2021 aikana kuntalaisille ja kunnan työntekijöille. Ohjelman toteutumista seurataan ja arvioidaan neljän vuoden välein.

2. PÄIHDEPOLIITTISEN OHJELMAN TAVOITTEET

Päihdepoliittisen ohjelman tavoitteet:

1. Sektoreiden välisen yhteistyön tiivistäminen, eli moniammatillisen yhteistyön vahvistaminen.
2. Toimintakäytännöistä sopiminen. Eri viranomaistahojen erilliset päihdetyön toimintamallien yhdenmukaistaminen ja ajantasaistaminen. Eri toimijoiden välisestä yhteistyöstä sopiminen
3. Uusien toimintamallien kehittäminen. Kartoitetaan ajankohtaisia kehittämiskohteita ja uusia toimintamalleja. Asiakastyöhön haetaan suunnitelmallisuutta ja dialogisuutta. Asiakkaiden omaa toiminnallisuutta ja elämänhallintaa tukevia työmuotoja kehitetään. Toimintamallien kehittäminen eri toimijoille.
4. Lasten ja nuorten päihteiden käytön ehkäisytyön tehostaminen. Strategiatyön tavoitteena oli tarjota nuorille vaihtoehtoja hyvään elämään harrastustoiminnan kautta. Tavoitteena oli luoda toimivat aikuisverkostot, vahvistaa vanhemmuutta sekä solmia vanhempien kanssa yhteiset linjat ja toimintaketjut alle 18-vuotiaiden päihde-tilanteissa. Koulun henkilöstöllä oli keskeinen aseman kodin ja koulun yhteistyön lisäämisessä.
5. Tiedottaminen strategian välityksellä. Strategian tavoitteena on päihdetyöstä tiedottaminen kuntalaisille ja kunnan työntekijöille. Täten edistetään kuntalaisten terveyttä ja turvallisuutta sekä ehkäistään syrjäytymistä. Työ toiminta ja tarpeet näkyviksi sekä päättäjille että kuntalaisille.

6. Uusien työntekijöiden perehdyttäminen. Uudet työntekijät perehdytettiin strategian avulla kunnan tilanteeseen ja toimintatapoihin.

3. LAINSÄÄDÄNTÖ

Keskeisin päihdepalveluita koskeva sisältölaki on Päihdehuoltolaki (41/1986), jonka mukaan kunnan tulee järjestää tarpeen mukaiset päihdehuollon palvelut. Päihdehuoltolain tavoitteena on ehkäistä ja vähentää päihteiden ongelmakäyttöä sekä siihen liittyviä sosiaalisia ja terveydellisiä haittoja sekä edistää päihteiden ongelmakäyttäjän ja hänen läheistensä toimintakykyä ja turvallisuutta (Päihdehuoltolaki, 1986).

Laki ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä velvoittaa kuntia huolehtimaan ehkäisevän päihdetyön organisoinnista sekä nimeämään vastaavan toimielimen. Tämän toimielimen tehtävänä on

1. huolehtia kunnan päihdeolojen seurannasta ja niitä koskevasta tiedotuksesta;
2. huolehtia siitä, että päihdehaittoja ja niiden vähentämistä koskevaa tietoa tarjotaan yksityisille henkilöille ja koko väestölle;
3. lisätä ja tukea päihdehaittoja ehkäisevien toimien osaamista kaikissa kunnan tehtävissä;
4. esittää ja edistää ehkäisevän päihdetyön toimia kunnan hallinnossa, erityisesti sosiaali- ja terveydenhuollossa, sivistys-, liikunta- ja nuorisotoimissa sekä elinkeinotoimissa;
5. huolehtia siitä, että 4 kohdassa tarkoitetut kunnan toimet sovitetaan yhteen poliisin, alkoholilain (1143/1994) ja tupakkalain (693/1976) noudattamisen valvonnan, elinkeinoelämän ja erityisesti ehkäisevään päihdetyöhön osallistuvien yleishyödyllisten yhteisöjen ehkäisevään päihdetyöhön kuuluvien ja sitä tukevien toimien kanssa.

(Laki ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä, 2015)

4. KESKEISET KÄSITTEET

Alkoholin haitallinen käyttö: Haitat ovat selvästi tunnistettavissa ja määriteltävissä olevia. Jos juominen aiheuttaa haittoja ja henkilön juominen jatkuu niistä huolimatta, on kyse haitallisesta käytöstä. Käyttäjällä ei esiinny riippuvuutta.

Alkoholin riskikäyttö: Riskikäyttöön liittyy huomattava vaara saada alkoholin aiheuttamia haittoja. Niin sanotun riskikulutuksen rajat ylittyvät, mutta käyttäjällä ei vielä esiinny merkittäviä alkoholihaittoja tai -riippuvuutta.

Ehkäisevä päihdetyö: Ehkäisevä päihdetyö on päihteiden aiheuttamien haittojen ennaltaehkäisyä ja vähentämistä. Työn tavoitteena on vähentää päihdehaittoja, päihteiden kysyntää, saatavuutta, tarjontaa sekä edistää terveyttä, turvallisuutta ja hyvinvointia. Se kohdistuu alkoholiin, huumausaineisiin, tupakkaan ja muihin päihtymiseen käytettyihin aineisiin. Rahapeli-riippuvuus ja muut toiminnalliset riippuvuudet kuuluvat myös työn piiriin.

Haittojen vähentäminen (harm reduction) tarkoittaa toimia, joilla ehkäistään ja vähennetään päihteiden käytöstä seuraavia sosiaalisia ja terveydellisiä haittoja asianomaiselle itselleen, hänen ympäristölleen sekä yhteiskunnalle. Haittojen vähentämisestä puhutaan yleisemmin huumeiden käytön yhteydessä, mutta se on käsitteenä sovellettavissa myös laillisiin päihteisiin.

Huumausaineet/huumeet: Huumausaine tai huume tarkoittaa laitonta päihdettä. Päihteiden laittomuuden määrittelee lainsäädäntö eli huumausaineen määritelmä on oikeudellinen, kun päihde on laitton, se on tällöin lainsäädännön mukaan huumausaine. Huumausaineiden määrittelyyn vaikuttavat kansalliset lainsäädännöt ja Yhdistyneiden kansakuntien (YK) yleissopimukset.

Korjaava päihdetyö tarkoittaa sellaisia palveluita, jotka kohdistuvat ilmenneisiin päihdehaittoihin, ongelmakäyttöön sekä päihderiippuvuuteen kohdistuvia hoito- ja kuntoutuspalveluita, päihdeongelmien uusiutumisen ehkäisyä tai ongelmakäytön ja päihderiippuvuuden haittojen vähentämistä ja niiden pahenemisen ehkäisyä. Korjaavalla päihdetyöllä on omat päihdepalvelujen laatusuositukset (STM 2002).

Kysynnän vähentäminen (demand reduction) on sateenvarjotermi, joka kuvaa kaikkia sellaisia toimia ja strategioita, joilla vaikutetaan ihmisten tahtoon tai tarpeeseen käyttää päihteitä. Kysynnän vähentämistä on kaikki ihmisten päihdekäyttäytymiseen vaikuttaminen.

Mielenterveys: Positiivisen mielenterveyskäsityksen mukaan mielenterveys on voimavara, johon perustuu ihmisen hyvinvointi ja toimintakyky. Mielenterveys mahdollistaa muun muassa arjessa selviytymisen, läheiset ihmissuhteet ja luovuuden. Mielenterveyden ongelmat ja häiriöt voivat ilmetä monin tavoin ja oirein. Häiriöistä on kyse silloin, kun oireet rajoittavat yksilön toiminta- ja työkykyä, osallistumis- ja selviytymismahdollisuuksia tai aiheuttavat kärsimystä ja psyykkistä vajaakuntoisuutta.

Mielenterveystyö: Mielenterveislain mukaan mielenterveystyöllä tarkoitetaan yksilön psyykkisen hyvinvoinnin, toimintakyvyn ja persoonallisuuden kasvun edistämistä sekä mielisairauksien ja muiden mielenterveydenhäiriöiden ehkäisemistä, parantamista ja lievittämistä. Mielenterveystyö voidaan jakaa mielenterveyttä edistävään, mielenterveyden häiriöitä ehkäisevään ja korjaavaan toimintaan. Edistävä toiminta tähtää mielenterveyttä edistävien yhteiskunnallisten ja yksilöllisten tekijöiden tunnistamiseen ja voimistamiseen. Häiriöiden ehkäisemiseen tähtäävä toiminta tunnistaa mielenterveyttä uhkaavia tekijöitä ja torjuu niitä. Korjaavaa toimintaa ovat tutkimus, hoito ja kuntoutus.

Mini-interventio tai lyhytneuvonta on terveydenhuollossa tapahtuva lyhyt neuvonta, jossa pyritään tukemaan asiakasta alkoholin käytön vähentämisessä silloin kun käyttö on runsasta, mutta siitä ei vielä ole ehtinyt aiheutua mainittavia haittoja. Lyhytneuvonta sisältää alkoholin kulutuksen kartoittamisen, neuvonnan ja mahdollisesti muutaman seurantakäynnin. Mini-intervention teho on osoitettu monissa tutkimuksissa.

Motivoiva haastattelu menetelmänä pohjaa ihmisen omiin tarpeisiin ja arvomaailmaan sekä siihen, että muutostoimat löytyvät ihmisestä itsestään. Tavoitteena on vahvistaa sisäistä motivaatiota sekä muuttaa haitallista ja riippuvuutta aiheuttavaa toimintaa.

Muuntohuumeet eli kuluttajamarkkinoilta kielletyt psykoaktiiviset aineet ovat kirjava ryhmä psyykkisiin toimintoihin vaikuttavia aineita, joita markkinoidaan mm. internetissä "laillisina huumeina". Markkinoille tulee kokonaan uusia aineita, mutta myös jo olemassa olevia otetaan uuteen käyttöön. Jos aineet katsotaan terveydelle haitallisiksi päihteinä käytettäessä, ne pyritään kieltämään.

Amfetamiinijohdokset ovat suurin muuntohuumeryhmä, sillä amfetamiinien molekyyliarakenteen helppo muokkaus antaa lähes rajattomat mahdollisuudet kehittää uusia yhdisteitä. Internetissä myydään myös erilaisia poltettavaksi tarkoitettuja kasvirouhesekoituksia "laillisena kannabiksena". Myynnissä olevien erien todellinen koostumus ja aineiden puhtaus ovat yleensä hämärän peitossa.

Muuntohuumeiden käyttö voi pahimmassa tapauksessa olla hengenvaarallista leikkiä omalla terveydellä. Huumemarkkinoille tehtäillä yhdisteillä ei useinkaan ole suoritettu edes alustavia toksikologisia tutkimuksia. Suorien toksisten vaikutusten lisäksi etenkin katukaupassa liikkuvien muuntohuumeiden vaarallisuutta lisää myös käyttäjäkokemusten puute.

Muut päihtymiseen käytettävät aineet: Muita päihtymiseen käytettyjä yhdisteitä kuin varsinaiset huumausaineet ovat alkoholi, impattavat aineet, kuluttajamarkkinoilta kielletyt psykoaktiiviset aineet sekä lääkkeet silloin kun niitä väärinkäytetään eli käytetään lääkinnällisen tarkoituksen sijaan päihtymistarkoituksessa.

Osallisuus: Kansallinen mielenterveys- ja päihdesuunnitelma korostaa asiakkaiden ja heidän omaistensa osallistumista mielenterveys- ja päihdetyön suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. Tavoitteena on, että mielenterveys- ja päihdekuntoutujien asema tasavertaisina sosiaali- ja terveyspalveluiden käyttäjinä vahvistuu ja sairastumiseen liittyvä leimautuminen vähenee.

PAKKA –toimintamalli: Paikallisen alkoholi-, tupakka- ja rahapelipolitiikan toimintamalli PAKKA on valtakunnallinen ehkäisevän päihdetyön yhteisövaikuttamisen malli, jolla halutaan vähentää alkoholin, tupakan ja rahapelien aiheuttamia haittoja puuttamalla niiden saatavuuteen ja korostamalla elinkeinon ja asukkaiden vastuullisuutta. PAKKA-toimintamallissa tehdään laajasti yhteistyötä niin elinkeinonharjoittajien, viranomaisten kuin asukkaiden kanssa.

Päihderiippuvuus eli päihdeaddiktio on riippuvuus päihteeseen, mikä syntyy tavallisesti useiden ajallisesti lähekkäin olevien käyttökertojen seurauksena. Riippuvuudella tarkoitetaan lyhyesti kemiallisen aineen käyttöä, joka saattaa johtaa fyysisen ja psyykkiseen terveyden heikkenemiseen, kyvyttömyyteen säädellä aineen käyttöä, elimistön kasvavaan kykyyn sietää ainetta sekä vieroitusoireisiin käytön loputtua.

Päihdetyö: Päihdehuoltolain mukaan päihdehuollon tavoitteena on ehkäistä ja vähentää päihteen ongelmakäyttöä ja siihen liittyviä sosiaalisia ja terveydellisiä haittoja, sekä edistää päihteen ongelmakäyttäjän ja hänen läheistensä toimintakykyä ja turvallisuutta.

Päihdetyö koostuu ehkäisevästä päihdetyöstä ja korjaavasta päihdetyöstä. Korjaavaa päihdetyötä ovat päihdehaittoihin ja/ tai niihin johtaneeseen käyttöön kohdistuvat palvelut, ongelmakäytön ja/tai päihderiippuvuuden hoitopalvelut, päihdeongelman uusiutumisen ehkäisy, ongelmakäytön ja/tai päihderiippuvuuden haittojen vähentäminen, sekä pahenemisen ehkäisy.

Päihdyttävyyys tarkoittaa sitä päihtymys- tai juopumustilaa sekä huumaa, joka on seurausta aineen käytöstä. Kyseessä on aineen aiheuttama keskushermoston muuttunut toimintatila, jonka ulkoisia oireita voivat olla mm. puheen epäselvyys, liikkeiden horjuvuus, kasvojen punoitus ja usein myös häiritsevä käyttäytyminen, vaikeissa tapauksissa syvenevä tajuttomuus ja kuolema.

Päihhteet: Päihhteitä ovat ilman hoidollista tavoitetta käytetyt, psyykkisiin toimintoihin vaikuttavat aineet. Yleisiä päihhteitä ovat alkoholi, impattavat aineet ja huumeet, sekä päihtymys tarkoitukseen käytetyt lääkkeet.

Rahapelaaminen: Arpajaislain mukaan rahapelaamisella tarkoitetaan kaikkea sellaista pelaamista, jossa pelin voitto tai tappio on rahaa tai rahan arvoista. Perinteisistä rahapeleistä suurin osa on sattumaan perustuvia onnenpelejä, joissa kuka tahansa voi voittaa ja hävitä. Rahapelejä ovat muun muassa lotto, raaputusarvat, rahapeliautomaatit, urheiluedon lyönti ja nettipokeri.

Rahapelihaitat: Rahapelihaitoilla tarkoitetaan erilaisia ja eriasteisia kielteisiä seurauksia, joita rahapeliongelmia aiheuttaa. Niitä ovat esimerkiksi liiallisesta rahapelaamisesta johtuvat taloudelliset vaikeudet ja terveyteen liittyvät ongelmat. Haitat voivat kohdistu paitsi pelaajaan myös hänen perheeseensä, sosiaaliseen verkostoonsa ja yhteiskuntaan.

Rahapeliongelmia: Termiä käytetään yläkäsitteenä, kun puhutaan ongelmapelaamisesta ja rahapeliriippuvuudesta. Luokat ovat toisensa poissulkevia: henkilö ei voi kuulua useaan luokkaan samanaikaisesti. Raja luokkien välillä on kuitenkin liukuva, ja luokasta toiseen siirtymistä voi tapahtua.

Rahapeliriippuvuus: Käsitteellä rahapeliriippuvuus, pelihimo ja patologinen pelaaminen tarkoitetaan tilaa, jossa pelaaja ei kykene kontrolloimaan rahapelaamistaan ja laiminlyö sekä perustarpeitaan että velvollisuuksiaan.

Riskitason pelaaminen: Riskitason pelaamisella tarkoitetaan runsasta rahapelaamista, joka ei aiheuta merkittäviä haittoja mutta joka usein edeltää rahapeliongelman kehittymistä. Rahapelaamista vähintään kolmena päivänä viikossa voidaan pitää runsaana rahapelaamisena.

Riippuvuus: Riippuvuutta määriteltäessä arvioidaan ainetta käyttävien ihmisten ja aineen välistä suhdetta. Arvioinnin kohteena tarkastellaan, kuinka vaikea käyttäjän on lopettaa aineen käyttö, miten yleistä on retkahdus eli käytön aloitus uudelleen raitistumisen jälkeen, riippuvuuteen päätyvien käyttäjien osuus kaikista aineen käyttäjistä, käyttäjien oma arvio aineen käytön tarpeestaan, sekä käyttöä jatkavien osuus, vaikka aineen käytöstä on koettuja haittoja.

Riskiehkäisyn kohderyhmä on määritelty joko ongelmia ennakoivan päihhteiden käytön, muun sitä ennakoivan oireilun tai häiriön tai riskialttiin elinympäristön tai elämäntavan perusteella. Riskiehkäisyä ovat esimerkiksi alkoholin suurkuluttajien mini-interventiot ja suonensisäisesti huumeita käyttävien neulanvaihto-ohjelmat. Yleisen ehkäisyn ja riskiehkäisyn menetelmät eivät aina sovi muulle kuin aiotulle kohderyhmälle.

Sekakäyttö: Sekakäytölle ei ole virallismääritelmää, mutta yleensä sillä tarkoitetaan useamman kuin yhden päihhteiden samanaikaista tai yhden ja saman käyttöjakson aikana tapahtuvaa peräkkäistä käyttöä. Sekakäyttö kattaa huumeaineet, alkoholin ja psykoaktiivisesti vaikuttavat lääkeaineet.

Sietokyky eli toleranssi: Sietokyky tarkoittaa jonkin aineen toistuvan käytön jälkeen siihen muodostuvaa kestävyttä. Sietokyky kasvaa sen mukaan, miten usein ja miten paljon ainetta käytetään. Sietokyvyn kasvaessa riippuvuutta aiheuttavaa ainetta täytyy käyttää enemmän saman vaikutuksen aikaansaamiseksi.

Sähkösavuke: Sähkötupakka (e-savuke) on sähköllä toimiva, tehdasvalmisteisen savukkeen käyttötapaa imitoiva laite. Useimmiten laite koostuu kolmesta osasta: patruunasta, lämmityselementistä ja pienestä ladattavasta akusta. Joissakin malleissa on lisäksi värillinen led-valo, joka saa laitteen näyttämään palavalta savukkeelta. Sähkösavukelaitteita on sekä kertakäyttöisiä että useita kertoja käytettäviä malleja. Sähkösavukkeesta on olemassa nikotiinia sisältäviä ja nikotiinittomia versioita (myös nimellä e-karkki, e-shisha) sekä eri makuvaihtoehtoja.

Tarjonnan vähentämisellä (supply reduction) tarkoitetaan alkoholipolitiikassa alkoholijuomien myynnin ja anniskelun sääntelyä lupapolitiikalla, ikärajoilla ja aukioloajoilla sekä näiden säädösten valvonnalla. Tupakkapolitiikassa sitä on tupakan markkinointikielto ja myyntirajoitukset ja niiden toimeenpano. Huumeolitiikassa sillä tarkoitetaan laittomien päihteiden levityksen kieltämistä ja kiellon valvontaa.

Tupakkatuotteet: Tupakkalain mukaan tupakkatuotteella tarkoitetaan poltettavaa, sieraimiin vedettävää, imeskeltävää tai pureskeltavaa tuotetta, joka on joko kokonaan tai osittain valmistettu tupakasta. Tupakkatuotteita ovat savukkeet, irtotupakka, sikarit ja suunuuska. Tupakkaa voidaan käyttää myös esimerkiksi vesipiipussa.

Vahvistus (reinforcement), positiivinen tai negatiivinen vahvistus: Päihteet voivat vahvistaa tietynlaista käyttäytymistä monin tavoin. Päihteiden saaminen on toiminnan päämäärä, jos se johtaa tietynlaisiin tunnetiloihin, esimerkiksi mielihyvän kokemiseen. Tässä on kysymyksessä positiivinen vahvistaminen. Negatiivinen vahvistaminen puolestaan tarkoittaa sellaisen käyttäytymisen yleistymistä, joka johtaa esimerkiksi ahdistuneisuuden tai vieroitusoireiden välttämiseen.

Varhainen puuttuminen: Varhaisella puuttumisella tarkoitetaan sitä, että työntekijä ilmaisee huolensa alkoholinkäytöstä ja etsii yhdessä asiakkaan kanssa hyvinvointia ja toimintakykyä tukevia ratkaisuja. Mitä varhaisemmassa vaiheessa päihteiden riskikäyttö tulee puheeksi, sitä enemmän työntekijällä on keinoja auttaa asiakasta.

Vieroitusoireet: Vieroitusoireita määriteltäessä arvioidaan riippuvuutta aiheuttavan aineen säännöllisen käytön lopettamisesta koituvia fyysisiä tai psyykkisiä oireita ja oireiden ankaruutta ja yleisyyttä.

Viihdekäyttö: Viihdekäytöllä tarkoitetaan yleisimmin huumeainesten tai muiden päihdyttävien aineiden vapaa-ajalla tapahtuvaa hallittua ja satunnaista käyttöä, jonka seuraukset käyttäjä kokee pääosin myönteisiksi.

Yleinen ehkäisy kohdistuu väestöön yleisesti tai johonkin rajattuun ryhmään sen sisällä, esimerkiksi tiettyyn ikäryhmään, mutta rajaus ei perustu päihteiden käyttöön tai sitä ennakoiviin oireisiin. Yleisen ehkäisyn piiriin kuuluvat muun muassa kaikkien päihteiden käytön aloittamisen ehkäisy (esimerkiksi tupakka- tai huumevalistus sekä nuorten päihteiden käytön aloittamisen myöhentäminen).

5. TILASTOTIETOA PÄIHTEISTÄ LOIMAALLA

Nuoret ja päihteet

Loimaan seutukunnan alueella nuoret polttavat keskimääräistä enemmän tupakkaa, kuin muualla Suomessa. THL:n (2019) tutkimuksen mukaan Loimaan seutukunnan 8. ja 9. luokan oppilaista tupakoi päivittäin 8,9 % (koko Suomen keskiarvon ollessa 5,6 %). Lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista polttaa 6,3 % (koko Suomi 2,8 %) ja ammatillisen oppilaitoksen 1.–2. vuoden opiskelijoista 40,4 % (koko Suomi 20,9 %).

Nuuskaaminen on lisääntynyt Suomessa ja sama suuntaus näkyy myös Loimaan seutukunnassa. 8.–9. -luokkalaisista 4,2 % nuuskaa päivittäin (koko Suomi 4,9 %). Lukion 1.–2. vuoden opiskelijoista 5,6 % käyttää nuuskaa (koko Suomi 3,8 %) ja ammatillisessa oppilaitoksessa 15,3 % (koko Suomi 14,7 %).

Humalahakuisuus on ollut jo pidemmän aikaa laskusuhdanteessa, mutta silti joka kymmenes loimaalainen 8.–9. -luokkalainen nuori kertoo olevansa tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa (koko Suomi 9,6 %). Lukion 1.–2. vuoden opiskelijoista joka viides juo itsensä tosi humalaan vähintään kerran kuussa ja saman ikäisistä ammattikoululaisista yli kolmannes (koko Suomi 17,8 % ja 26,9 %).

Lisätietoa: <https://nuorisotilastot.fi/esitykset/nuortenhyvinvointi/varsinais-suomi.html>

6. NYKYISEN PALVELUJÄRJESTELMÄN KUVAUS

Sosiaalitoimi päihdetyön toimijana

Lastensuojelutyö

Lastensuojelutyö perustuu sosiaalihuoltolain mukaiseen palvelutarpeen arviointityöhön sekä lastensuojelulain mukaiseen lastensuojelutarpeen arviointityöhön, jossa kartoitetaan lapsen ja perheen palvelujen ja tuen tarve kokonaisvaltaisesti. Päihteiden käyttö perheessä voi kohdistua joko vanhempiin tai perheen nuoreen. Lastensuojelun näkökulmasta molempiin tulee puuttua. Loimaalla nuori ohjataan Ankkuri-tiimin työskentelyn piiriin ja mikäli päihteiden käyttöä esiintyy perheen vanhemmalla/vanhemmilla yhteistyötä tehdään Loimaan päihdepoliiklinikan kanssa. Työskentely pitää sisällään motivaatiokeskusteluja ja päihdekäytön seuranta. Hyvin usein päihteiden käytön seurauksena perheen lapsilla on lastensuojelun asiakkuus, joka takaa perheelle pidempikestoista apua, tukea ja kannattelua.

Ankkuri -tiimi

Ankkuri on Lounais-Suomen poliisilaitoksella Loimaan poliisiasemalla toimiva seudullinen moniammatillinen tiimi, johon kuuluu poliisi, sosiaalityöntekijä ja psykiatrinen sairaanhoitaja. Ankkuri-tiimin toiminta-alueita on Loimaan kaupunki sekä Auran, Koske Tl:n, Marttilan, Oripään ja Pöytyän kunnat.

Ankkuri-toiminnan yhtenä tavoitteena on varhaisessa vaiheessa puuttua nuorten tekemiin rikoksiin sekä muuhun ongelmakäyttäytymiseen, kuten esimerkiksi päihteiden käyttöön. Nuori saattaa päihtyneenä syyllistyä rikoksiin tai ajautua ongelmiin, joihin todennäköisesti ei selvin päin joutuisi. Myös rikoksen uhriksi joutumisen riski on päihtyneenä suurempi. Puuttumisen keinona Ankkurissa on moniammatillinen tiimityö, jossa työskentelyn vahvuutena on eri alojen ammattilaisten tietojen ja taitojen yhdistäminen ja käyttäminen asiakkaan hyväksi.

Alaikäisen päihteiden käyttö muodostaa aina lastensuojelullisen huolen ja peruste tehdä lastensuojeluilmoitus. Ankkuriin tieto nuorten päihteiden käytöstä tulee useimmiten poliisiin, sosiaalitoimen, koulun tai perheenjäsenen yhteydenotosta. Nopea puuttuminen päihteiden käyttöön kertoo nuorelle, että kyseessä on vakavasti otettava asia, johon aikuinen ja viranomainen puuttuvat. Päihteiden käytöllä oireileva nuori saattaa olla merkki perheen sisäisestä ongelmasta tai jostakin muusta nuoren mieltä painavasta asiasta. Ankkurissa tehdään palvelutarpeen arviointi, johon sisältyy nuoren ja perheen tilanteen kokonaisvaltainen selvittäminen ja tuen tarpeen arvioiminen. Sosiaalityöntekijä kartoittaa nuoren tilannetta kodin, koulun, vapaa-ajan, kaveripiirin ja tulevaisuuden näkymien suhteen ja vastaa nuoren asiakasprosessista palvelutarpeen arvioinnin osalta. Poliisi suorittaa rikoksen esitutkintaa ja antaa laillisuuskasvatusta. Psykiatrinen sairaanhoitaja on mukana arvioimassa nuoren ja perheen tilannetta sosiaalityöntekijän työparina. Sairanhoitaja arvioi omalla asiantuntijuudellaan nuoren päihteiden käytön ja mielenterveyden tilaa sekä mahdollista hoidon ja tuen tarvetta. Nuorelle painotetaan virheistä oppimisen tärkeyttä ja asiaa käsitellään rakentavasti.

Ankkuri-työskentelyllä pyritään tavoittamaan syrjäytymisvaarassa olevia nuoria. Moni Ankkurin asiakasnuori tulee autetuksi yhdellä tapaamiskerralla. Nuoren ja perheen tilanteen arvioimiseksi voidaan tapaamisia Ankkurissa järjestää useampia kertoja tai pidempikestoista apua tarvitseva nuori ohjataan muihin palveluihin, kuten esimerkiksi lastensuojeluun, perheneuvolaan, päihdepalveluihin, mielenterveyspalveluihin tai koulukuraattorille.

Ennaltaehkäisy on myös olennainen osa Ankkurin toimintaa. Ehkäisevää päihdetyötä tehdään koulu- ja nuorisotilavierailuilla, päihdeluennoilla ja kenttävalvonnassa jalkaudutaan nuorten pariin koulujen päätösviikonloppuina ja muina nuorison suosimina juhlapyhinä.

Tavoitteena on yhteisen ymmärryksen ja linjauksen löytäminen eri toimijoiden kanssa. Pyritään kehittämään verkostomaista yhteistyötä kentällä toimivien eri toimijoiden kanssa (kuten kaupunki, seurakunta, yhdistykset ja koulut) pinnalla olevien ilmiöiden jakamiseksi ja yhteisen linjanvedon mahdollistamiseksi. Vahvistetaan säännöllistä ja aktiivista yhteistyötä kaupungin, seurakunnan ja yhdistysten nuorisotyöntekijöiden ja Ankkuri-tiimin ja muiden mahdollisten toimijoiden kanssa kuulumisten ja toimintamallien päivittämiseksi.

Aikuissosiaalityö

Aikuissosiaalityö perustuu sosiaalihuoltolain mukaiseen palvelutarpeen arviointityöhön, jossa kartoitetaan asiakkaan palvelujen ja tuen tarve kokonaisvaltaisesti. Asiakkaan mahdollinen päihteiden käyttö otetaan keskusteluun yhtenä elämän osa-alueena. Aikuissosiaalityössä päihdetyö painottuu tiiviiseen yhteistyöhön Loimaan kaupungin päihdepoliklinikan kanssa. Pääsääntöisesti asiakkaat ohjautuvat sosiaalitoimeen päihdeasioissa joko päihdepoliklinikalta tai muilta

yhteistyötahoilta, kuten katkaisuyksiköistä sekä lastensuojelusta. Asiakkaan sekä hoitavan tahon kanssa yhteistyössä rakennetaan jokaiselle yksilöllinen hoitopolku. Aikuissosiaalityön tehtävänä on kartoittaa asiakkaan taloudellinen tilanne, ohjata oikeiden sosiaalietuuksien piiriin, huolehtia oikeanlaisen kuntoutuksen toteutumisesta, sekä kartoittaa muiden perheenjäsenten tuen tarve, jos perheessä on päihteiden käyttöä. Päihdekuntoutukseen on mahdollista päästä sosiaalitoimen päätöksellä tietyin edellytyksin.

Terveystoimi

Kouluterveydenhuolto

Viidennen luokan lääkärintarkastuksessa keskustellaan päihteistä yhdessä vanhempien kanssa. Vanhemmilta kysytään heidän päihteiden käytöstään.

Päihteettömyydestä ja päihteiden käytöstä keskustellaan systemaattisesti kuudennen luokan terveystarkastuksesta lähtien. Tarkastuksessa kartoitetaan koululaisen omaa päihteidenkäyttöä tai kokeiluja, sekä hänen vertaistensa päihdekokeiluja ja -käyttöä. Tarkastuksen aikana käydään läpi myös mahdolliset päihteiden tarjoamiset, ja miten koululainen suhtautuu niihin sekä miten päihteistä voisi kieltäytyä. Asiaan voidaan syventyä tarkemmin, jos tarvetta ilmenee.

Oppilaille pidetään pienryhmissä murrosikään liittyvää infoa, jonka yhteydessä keskustellaan myös päihteistä. Pienryhmätyöskentely on havaittu toimivaksi tavaksi keskustella ennaltaehkäisevästi päihteistä.

Päihdetyöryhmä

Päihdetyöryhmän toiminta perustuu Terveydenhuoltolakiin 28 §, jonka mukaan kunnan on järjestettävä alueensa asukkaiden terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi tarpeellinen päihdetyö, jonka tarkoituksena on vahvistaa yksilön ja yhteisön päihteettömyyttä suojaavia tekijöitä sekä vähentää tai poistaa päihteisiin liittyviä terveyttä ja turvallisuutta vaarantavia tekijöitä.

Tässä laissa tarkoitettuun päihdetyöhön kuuluu:

- 1) terveydenhuollon palveluihin sisältyvä ohjaus ja neuvonta, joka koskee päihteettömyyttä suojaavia ja sitä vaarantavia tekijöitä sekä päihteisiin liittyviä terveyttä ja turvallisuutta vaarantavia tekijöitä; sekä
- 2) päihteiden aiheuttamien sairauksien tutkimus-, hoito- ja kuntoutuspalvelut.

Terveydenhuollossa tehtävä päihdetyö on suunniteltava ja toteutettava siten, että se muodostaa toimivan kokonaisuuden muun kunnassa tehtävän päihdetyön ja mielenterveystyön kanssa.

Loimaan kaupungissa mielenterveys- ja päihdeyksikön päihdetyöryhmä tarjoaa palveluita ihmisille, jotka tarvitsevat tietoa päihteistä ja peliongelmasta, päihdeongelman arviointia, tukea päihteistä irrottautumiseen ja mahdollisuuden luottamuksellisiin keskusteluihin, päihdekierteen katkaisuhuolto (alkoholi ja sekakäyttö), arviointia ja ohjausta vieroitus- ja kuntoutushoitoon, opioidiriippuvaisen vieroitus- ja korvaushoitoa, tukea vanhemmuuteen tai päihdealan lääkärintodistuksen.

Päihdetyöryhmän toiminta on lähinnä korjaavaa toimintaa, jossa tuetaan päihitteettömyyttä keskustelukäyntien muodossa. Päihdetyöryhmä osallistuu ajoittain ennalta ehkäisevään päihdekasvatustoimintaan esimerkiksi kouluilla. Päihdetyöryhmä ei tee vanhempien kanssa säännöllistä yhteistyötä. Nuorilla on oikeus päättää, ilmoitetaanko vanhemmille terveystietoja.

Mielenterveys- ja päihdeyksikössä järjestetään arkipäivisin puhelinpäivystys klo 8–10 ja päivystysvastaanotto ilman ajanvarausta klo 9–10. Mielenterveys- ja päihdeyksikön toteuttamaa hoitoa järjestetään Loimaan kaupungin pääterveysasemalla.

Mielenterveys- ja päihdepalvelut tarjoavat neulanvaihtopistepalveluita Loimaan pääterveysasemalla tiistaisin klo 15–17. Palveluiden käyttäminen on anonyymiä.

Sivistyspalvelut

Varhaiskasvatus ja esiopetus

Varsinaista ennaltaehkäisevää päihdekasvatusta varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa ei ole. Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen päihdekasvatuksellinen ennaltaehkäisevä työ toteutuu yhteistyössä vanhempien kanssa. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2018) mukaisesti varhaiskasvatuksen tehtävänä on ohjata lapsia terveyttä ja hyvinvointia edistäviin elämäntapoihin. Lapsille tarjotaan mahdollisuuksia kehittää tunnetaitojaan ja esteettistä ajatteluaan. Varhaiskasvatuksessa tunnistetaan ja noudatetaan kestävän elämäntavan periaatteita niin, että sosiaalinen, kulttuurinen, taloudellinen ja ekologinen ulottuvuus huomioidaan. Varhaiskasvatus luo perustaa ekososiaaliselle sivistykselle niin, että ihminen ymmärtää ekologisen kestävyuden olevan edellytys sosiaaliselle kestävyydelle ja ihmisoikeuksien toteutumiselle.

Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen tehtävänä on suojella ja edistää lasten oikeutta hyvään ja turvalliseen lapsuuteen. Varhaiskasvatus perustuu käsitykseen lapsuuden itseisarvosta. Jokainen lapsi on ainutlaatuinen ja arvokas juuri sellaisena kuin hän on. Jokaisella lapsella on oikeus tulla kuulluksi, nähdyksi, huomioon otetuksi ja ymmärretyksi omana itsenään sekä yhteisönsä jäsenenä.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Itsestä huolehtimiseen, terveyteen ja turvallisuuteen liittyvät taidot ovat kaikille tärkeitä. Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen tehtävä on vahvistaa lasten hyvinvointiin ja turvallisuuteen liittyviä taitoja sekä ohjata heitä tekemään kestävän elämäntavan mukaisia valintoja.

Varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa tuetaan lasten myönteistä suhtautumista tulevaisuuteen. Lasten itsenäisyyden asteittaista lisääntymistä tuetaan. Lapsia autetaan ja heitä kannustetaan pyytämään apua sitä tarvitessaan. Lasten kanssa harjoitellaan erilaisia taitoja kuten pukeutumista, ruokailua sekä henkilökohtaisesta hygieniasta ja omista tavaroista huolehtimista. Lapsia ohjataan toimimaan vastuullisesti ja turvallisesti oppimisympäristöissä, kuten lähiluonnossa ja liikenteessä. Lasten kanssa käsitellään heidän hyvinvointiaan edistäviä asioita kuten levon, ravinnon, liikunnan ja mielen hyvinvoinnin merkitystä. Lapsia autetaan tunteiden ilmaisussa ja itsesäätelystä. Lasten tunnetaidot vahvistuvat, kun heidän kanssaan opetellaan havaitsemaan, tiedostamaan ja nimeämään tunteita. Lapsia ohjataan myös kunnioittamaan ja suojelemaan omaa ja toisten kehoa.

Peruskoulu

Alakoulu

Ensimmäisellä luokalla ympäristötietoon sisältyy 'Voin hyvin'-jakso, jonka aiheena on yleinen ihmisen hyvinvointi ja itsestä huolehtiminen. Jakso sisältää tietoa liikunnan, terveellisen ruokavalion, puhtauden ja levon vaikutuksesta ihmisen hyvinvointiin. Toisen, kolmannen ja neljännen luokan aikana ei ole varsinaista ennalta ehkäisevää päihdekasvatusta, mutta asiasta keskustellaan luokissa, mikäli tarvetta esiintyy.

Viidennellä luokalla monialaisten oppimiskokonaisuuksien (moko) aiheena on turvataidot. Tavoitteena on vahvistaa oppilaiden itsearvostusta ja itseluottamusta, tunne- ja vuorovaikutustaitoja, hyviä ihmissuhteita sekä kannustaa heitä puhumaan vaikeista asioista. Oppilas oppii taitoja, joilla hän voi välttyä joutumasta kiusaamisen, alistamisen, väkivallan, houkuttelun, ahdistelun ja seksuaalisen hyväksikäytön tilanteisiin tai niihin joutuessaan osaa suojella itseään ja puolustaa rajojaan. Moko- viikko toteutetaan yhdessä SPR:n, AMK:n, Novidan, Sote- palvelukeskuksen kanssa.

Nuorisopalvelut toteuttavat yhteistyössä koulujen kanssa harrastuksiin ohjausta viidesluokkalaisille. Harrastusohjauksen tavoitteena on löytää varhaisnuorille mielekästä tekemistä vapaa-ajalla, mikä toimii ennaltaehkäisevänä työmuotona.

Ympäristöopissa käsitellään ihmisen hengityselimistöä ja hermostoa. Näiden yhteydessä käydään läpi päihteiden fyysisiä vaikutuksia kehoon. Lisäksi ympäristöopissa käsitellään miten päihteet kuormittavat kehoa ja oppilaat saavat tietoa nuuskasta, tupakasta ja sähkötupakasta.

Kuudennella luokalla monialaisten oppimiskokonaisuuksien aiheena on "minä ja terveyteni". Moko- viikon tavoitteena on, että oppilas ymmärtää terveyden eri osa-alueita ja arjen terveystottumusten merkitystä omalle hyvinvoinnille. Viikon aikana oppilas saa kokeilla ja soveltaa terveysosaamistaan arjessa ja keskustella päihteistä ja päihteiden käyttöön liittyvistä riskeistä. Pyrkimyksenä on asenteiden muokkaaminen päihteiden kokeilun ja käytön ehkäisemiseksi. Moko-viikolla kannustetaan huomioimaan turvallisuutta osana arkea, sekä omaksutaan tietoja, taitoja ja asenteita, jotka vaikuttavat turvallisuuskäyttäytymiseen. Viikkoon sisältyviä teemoja ovat mm. terveellinen ravinto, elämäntavat, liikunta, lepo, psyykinen hyvinvointi, tapaturmat ja niiden ehkäisy ja toisten auttaminen. Tämän lisäksi käsitellään eri päihteitä ja niihin liittyviä riskejä ja vaaratilanteita. Moko- viikko järjestetään yhdessä Loimaan kaupungin vapaa-aikatoimen ja Sote- palvelukeskuksen kanssa.

Kuudennella luokalla nuorisopalvelut järjestävät rastirata-tyyppisenä toteutettavan ennaltaehkäisevän päihdekasvatusillan "Selviytymispelit". Iltakoulun tavoitteena on herättää keskustelua päihteistä, sekä siihen liittyvistä riskeistä yhdessä huoltajien kanssa.

Yläkoulu

Seitsemännellä luokalla oppilaille tarjotaan ennaltaehkäisevää päihdekasvatusta monialaisen oppimiskokonaisuuden muodossa. "Päihteet yhteiskunnassamme" -opintopaketti kestää 30 tuntia. Tavoitteena on, että oppilaat tuntevat erilaiset päihteet ja niiden vaikutukset hyvinvoinnille yksilön ja yhteiskunnan näkökulmasta. Opintopaketin aikana oppilaat oppivat miten tehdä hyvinvointia edistäviä valintoja päihteisiin liittyen sekä löytää ratkaisuvaihtoehtoja mahdollisiin

ongelmatilanteisiin. Opintojakso sisältö koostuu seuraavista teemoista; päihteiden väärinkäytön tunnistaminen, päihteiden käytön seuraukset yksilölle ja yhteiskunnalle, toimintamallit myönteisiin valintoihin päihteitä kohdattaessa, päihdetyön tahot, kulttuuriin kuuluva asiallinen alkoholin käyttö. Opintokokonaisuus toteutetaan yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa (esim. Raide ry, päihdekliniikka, Novida, poliisi).

Opetussuunnitelman mukaan eri oppiaineissa käsitellään päihteitä kyseiseen oppiaineeseen liittyen. Biologiassa (9lk) päihteitä käsitellään ihmisen biologian kautta, kuten miten päihteet vaikuttavat raskauteen tai maksan toimintaan. Kotitaloudessa (7lk) käsitellään alkoholin haittavaikutuksia sekä alkoholin ja aromin käyttöä ruoanvalmistuksessa (jäätelöannoksen valmistaminen aromia käyttäen). Terveystiedossa (7lk) käsitellään tupakkatuotteita sekä muita päihteitä ja niitä tarvittaessa kerrataan kahdeksannella ja yhdeksännellä luokalla.

Muu ennaltaehkäisevä päihdekasvatus

Koulun yhteisöllisen oppilashuollon arviointiin pohjautuen järjestetään vierailijaluentoja, näytelmiä muita vastaavia toimintoja oppilaille sekä tarvittaessa huoltajille vanhempainillassa. Pyrkimyksenä järjestää vastaava tapahtuma vähintään kerran yläkoulun aikana.

Kaikilla opetusryhmillä on vuosittain mahdollisuus osallistua EHYT:in järjestämään Smokefree – kilpailuun, joka sisältää tupakkatuotteisiin liittyvää valistusaineistoa. Lisätietoa www.smokefree.fi.

Novidan lähihoitajaopiskelijat järjestävät vuorovuosin valistuksen kahdeksaluokkaisille päihteisiin tai seksuaalikasvatukseen liittyen.

Opiskelijahuollon järjestämishuoltoopas sisältää toimintamallit erilaisten päihteiden suhteen.

Toisen asteen oppilaitokset

Lounais-Suomen koulutuskuntayhtymä on laatinut opiskelijoiden päihde- ja tupakkaongelmien ehkäisemisen ja varhaisen puuttumisen toimintaohjeen. Tavoitteena on turvata nuoren hyvinvointi ja saattaa hänet mahdollisimman nopeasti tarvittavan tuen piiriin. Tärkeänä osana toimintaohjetta on ennaltaehkäisy, tarkoituksenmukainen täsmällinen tiedottaminen ja opiskelijan tilanteen seurannan järjestäminen. Toimintaohjeen tavoitteena on päihteettömän, savuttoman ja turvallisen oppimis- ja työympäristön luominen ja ylläpitäminen.

Oppilaitoksessa noudatetaan järjestyssääntöjä sekä päihde- ja tupakkalainsäädäntöä. Niiden mukaan päihdyttävien ja huumaavien aineiden hallussapito, nauttiminen ja niiden vaikutuksen alaisena oleminen on kielletty oppilaitoksessa, työssäoppimispaikoissa ja opiskeluun liittyvissä tapahtumissa. Tupakointi, sähkötupakan käyttö ja nuuskaaminen on kielletty oppilaitoksen alueella.

Ehkäisevän päihde- ja tupakkatyön periaattein opiskelijoita ohjataan päihteettömyyteen ja savuttomuuteen kasvatuksellisin keinoin, asenteita muokkaamalla ja tarjoamalla vaihtoehtoja päihde- ja tupakkakeskeiselle elämäntavalle.

Päihteiden käytön ennaltaehkäisyssä sovelletaan seuraavia toimintatapoja:

- puututaan epäsäännölliseen koulunkäyntiin

- tarjotaan onnistumisen kokemuksia
- tuetaan opiskelijoita aikuisuuteen ja ammatilliseen kasvuun
- tuetaan opiskelijoiden osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksia, kehitetään opiskelijoiden yhteistoiminnallisuutta ja vahvistetaan yhteisvastuuta
- tunnetaan ja huomioidaan opiskelijan elämäntilanne (perusteelliset tulohaastattelut, kahdenkeskiset kehityskeskustelut, aikaa ja läsnäoloa)
- edesautetaan elämänhallinnan ja myönteisen minäkuvan vahvistumista laadukkaalla opetuksella ja yksilöllisillä opetusmenetelmillä
- tarjotaan opiskelijahuollollisia ohjaus- ja tukipalveluja
- tarjotaan säännölliset opiskelijaterveydenhuoltopalvelut (terveystarkastukset, koululääkäri)
- pidetään yllä toimivia verkostoja; kodin ja koulun yhteistyö, moniammatillinen yhteistyö opiskelijan kotikunnan toimijoiden kanssa
- annetaan päihde- ja tupakkavalistusta (sisällytettynä oppiaineiden sisältöihin)
- koulutetaan henkilöstöä
- osallistutaan kouluterveyskyselyyn

Opiskelijat osallistuvat työkyvyn ja hyvinvoinnin ylläpitäminen -opintojaksoon (2 osp) ja tämän lisäksi on mahdollista valita valinnainen työkyvyn ja hyvinvoinnin ylläpitämisen tutkinnon osa (3 osp), jonka suurin osa opiskelijoista on yleensä valinnut.

Opintojakson aikana opiskelija huolehtii terveydestään ja toimintakyvystään sekä arvioi toimintaympäristönsä ja oman toimintansa turvallisuutta ja terveellisyyttä. Opiskelija laatii itselleen toteuttamiskelpoisen suunnitelman oman terveytensä ja hyvinvointinsa edistämiseksi ottaen siinä huomioon mm. liikunnan, ravitsemuksen, palautumisen, unen, mielen hyvinvoinnin, tupakoimattomuuden (sis. kaikki nikotiinituotteet) ja päihteettömyyden merkityksen päivittäisissä toiminnoissa sekä opiskelu- ja työkyvyn ylläpitämiseksi

Nuorisopalvelut

Selviytymispelit: Nuorisopalvelut järjestävät kuudesluokkalaisille ennalta ehkäisevää päihdekasvatusta selviytymispelin muodossa. Selviytymispelit järjestetään rastiratatyypisenä iltakouluna, jossa nuoret sekä heidän vanhempansa pääsevät keskustelemaan päihteistä, sekä niihin liittyvistä vaaroista.

Tavoitteena on herättää keskustelua päihteistä ja päihteiden käyttöön liittyvistä riskeistä, sekä asenteiden muokkaaminen päihteiden kokeilun ja käytön ehkäisemiseksi. Tämän lisäksi koululaiset ja vanhemmat pääsevät tutustumaan toisiinsa, jotta yhteydenpito helpottuu. Selviytymispelin myötä pyritään vahvistamaan nuorten minäkuvaa ja tukea ryhmän sosiaalisen paineen vastustamista.

Selviytymispelit järjestetään kulttuurikasvatussuunnitelman mukaisesti lokakuun-marraskuun aikana omassa koulussa ilta-aikaan.

Talotoiminta, retket, kerhot, tapahtumat: Toimitaan yhdessä sovittujen sääntöjen mukaisesti, jotka kieltävät päihteiden käytön ja hallussapidon alueella. Toiminta on päihteetöntä, päihteettömyyteen kannustavaa ja ohjaajilla on ammattitaito ennalta ehkäisevään päihdekasvatukseen sekä velvollisuus lastensuojeluilmoituksen tekoon tarvittaessa.

Ohjaaja toimii sekä ennaltaehkäisevästi valistaen että kannustaen korvaavaan/korjaavaan käyttäytymiseen ja asenteisiin. Ohjaajien työskentelyssä puuttumiskyky on alhainen ja aiheita ylläpidetään keskusteluissa tarpeen mukaan.

Etsivä nuorisotyö: Etsivän nuorisotyön tavoitteena on olla läsnä nuorten keskuudessa ja tarjota mahdollisuus turvalliseen ja luottamukselliseen aikuiskontaktiin. Etsivä nuorisotyö etsii nuoren kanssa ratkaisuja nuoren pulmiin ja kysymyksiin sekä auttaa nuorta saavuttamaan tarvitsemansa palvelut.

Etsivän nuorisotyön ensisijaisena tehtävänä on auttaa alle 29-vuotiaita nuoria, jotka ovat koulutuksen tai työmarkkinoiden ulkopuolella tai jotka tarvitsevat tukea saavuttaakseen tarvitsemansa palvelut. Etsivä nuorisotyö tarjoaa nuorelle yksilöllistä tukea ja ohjausta, ja se perustuu vapaaehtoisuuteen. Etsivän nuorisotyön ydinelementtejä ovat kohtaaminen, kokonaisvaltaisuus ja luottamus.

Etsivä nuorisotyö toimii ennaltaehkäisevästi valistaen ja kannustaa päihitteettömyyteen pyrkien vaikuttamaan asenteisiin. Tarvittaessa asiakkaita ohjataan hoidon piiriin ja tehdään yhteistyötä päihde- ja mielenterveysyksikön, terveys- ja sosiaalipalveluiden sekä muiden toimijoiden kanssa.

Toiminta on päihde- ja nuorisotyöntekijöillä on ammattitaito tarvittaessa valistaa, ohjata ja tukea nuoria päihdeasioissa.

Mll:n varsinais-suomen piiri

Mll:n Varsinais-Suomen piiri tarjoaa päihdevalitus- koulutuksia ja vanhempainiltoja yläasteikäisille ja toiselle asteelle. MLL:n Varsinais-Suomen piiri on tehnyt jo vuosikymmeniä päihdekasvatusta.

Tunnettuja toimintamalleja ovat "Selvä Elämä"-koulutukset tukioppilaille, erilaiset tapahtumat ja tempaukset peruskoululaisille, vanhempainillat, koulutukset kasvatusalan ammattilaisille sekä koulutukset toisen asteen opiskelijoille. MLL tuottaa monipuolista päihdekasvatusmateriaalia koulujen, nuorisotoimen ja yhdistysten käyttöön.

7. SEURANTA

Loimaan kaupungin päihdepoliittinen hyväksytään kaupunginvaltuustossa ja tarkistetaan neljän vuoden välein.

LÄHTEET:

Laki ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä 2015. (523/2015) Viitattu 26.8.2020.

<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2015/20150523>

Keskeiset käsitteet. THL 2020. viitattu 17.3.2021 <https://thl.fi/fi/web/alkoholi-tupakka-ja-riippuvuudet/ehkaiseva-paihde-tyo/mita-ehkaiseva-paihde-tyo-on/keskeiset-kasitteet>

Päihdehuoltolaki 1986 (41/1986) Viitattu 26.8.2020.

<https://www.finlex.fi/fi/laki/smur/1986/19860041>

Päihdepalvelujen laatusuosituksset. Sosiaali- ja terveysministeriön oppaita 2002:3. Viitattu 17.3.2021

https://stm.fi/documents/1271139/1406271/P%C3%A4ihdepalvelujen_laatusuosituksset.pdf/f9a3a5fe-4f5d-41b6-94fc-94201fcbb4e8/P%C3%A4ihdepalvelujen_laatusuosituksset.pdf